

ADIERAZPIDE ARTISTIKOA

Adierazpide Artistikoaren Hastapenak irakasgaia aukerakoa izango da Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako hirugarren mailan. Irakasgai honek zuzeneko lotura du hezkuntza plastiko, ikusizko eta ikus-entzunezkoarekin, eta laugarren ikasturtean jarraipena izango du adierazpide artistikoarekin (hori ere aukerakoa da). Funtsezko zenbait ardatzetan oinarritzen da: teknika artistiko nagusiaren ezagutza, adierazpen-gaitasunaren garapena, sormenaren garapena, pentsamendu dibergentearen garapena, esperimendazioaren garapena eta berrikuntzaren garapena.

Helburu nagusia da ikasleak adierazpidera eta sorkuntzara hurbiltzea. Ikasleak adierazpide kultural eta artistikoak hartzen eta sortzen trebatzen dira. Alde batetik, garai eta gizarte ezberdinetako adierazpide kultural eta artistikoak analizatzen dituzte, eta analisi horrek pentsamendu kritikoa sortzen eta artea mundua ezagutzeko eta ulertzeko modutzat baloratzen laguntzen die. Bestalde, praktika artistikoaren ondorioz, ikasleek pentsamendu sortzailea eta dibergentea garatzen dute.

Adierazpide Artistikoaren Hastapenak irakasgaiak curriculumeko funtsezko kompetentziak garatzen eta ikasleen irteera-profila lortzen laguntzen du Oinarrizko Hezkuntzan.

Sortzeko prozesuak berekin dakar hobetzeko eta ikasteko modutzat onartzea akatsa, aukera gisa hartuta —ez kale itsu bat balitz bezala—, pentsamendu sortzaile eta dibergentearen oinarri gisa. Hori guztia kontzientzia eta adierazpide kulturaletarako kompetentziarekin eta ekintzailtza-kompetentziarekin lotuta dago. Kompetentzia pertsonal, sozial eta ikasten ikastekoari ere laguntzen dio. Praktika artistikoari esker, sendotu egiten dira ahalegina, autonomia, autoestimua, autoezagutza, autokritika, identitatearen eraikuntza eta balio pertsonalen garapena.

Sortze-prozesuan, proiektu berritzaile eta iraunkorrak planteatzea eta garatzea sustatzen da. Gainera, berrikuntza eta hondakinen kudeaketa arduratsua sustatzen dira (STEM kompetentziari lotutako kontzeptuak). Orobat, ikasleek beren erabakiez arduratzen eta gainerakoen iritzia kontuan hartzen ikasten dute, eta konpromisoaren zentzu handiagoa eta berdinekin edo helduekin kolaboratzeko gaitasun handiagoa izango dute; hori guztia, herritartasunerako kompetentziarekin lotuta.

Adierazpide artistikoak ideiak, sentimenduak eta emozioak kanporatzea du ardatz, komunikatzeko asmoz. Hau da, esperientzietatik abiatuta, komunikatzeko adierazpen-bitartekoaren arteko transferentziak egiten dira. Ideiak hizkuntza-komunikaziorako kompetentziari eta kompetentzia eleaniztunari lotuta daude.

Irakasgaiaren egiturari dagokionez, lau kompetentzia espezifiko ezarri dira eta jarraitutasuna eman zaio Lehen Hezkuntzako etaparen egiturari, Oinarrizko Hezkuntzan koherentzia lortzeko. Kompetentzia espezifikoak irakasgai honen ekarpenik zuzenena jasotzen duten kompetentzia-ikaskuntzak dira. Lehena adierazpide artistikoak ezagutzeari buruzkoa da, eta helburu du munduaren ezagutza sakon eta kritikoa garatzea eta ondarearen kontserbazioa sustatzea. Bigarrenak hainbat ekoizpenen ikerketa, analisia eta azalpena ditu ardatz, pentsamendu kritikoa eta dibergentea eta kultura-aniztasunarekiko errespetua garatzeko, kultura artistiko zabala eraikitzeke eta imaginario propioa hornitzeko. Hirugarrena lotuta dago hizkuntza grafiko-plastikoen eta ikus-entzunezkoen esperimendazioari, sorkuntza indibidualari, berrikuntzari eta, ikasteko modutzat, errearen ideari, sortzeko prozesuaren parte diren heinean. Laugarrenak taldeko ekoizpenak duen garrantzia eta proiektu bat planifikatu, diseinatu eta ebaluatzeko faseak ditu ardatz.

Kompetentzia espezifikoaren eskuratzeko-maila planteatu diren eta kompetentziaren eskakizun-maila ezartzen duten ebaluazio-irizpideen bitartez zehazten da.

Oinarrizko jakintzak hiru multzotan egituratuta daude, eta haietako bat orokorra da. Beste bi multzoetako bakoitza, era berean, bi ardatzetan egituratzen da: Pertzepzio eta hautemate estetikoak eta Sorkuntza eta interpretazioa. Eta, horietako bakoitzaren barruan, hiru atal daude: Teknika grafiko-plastikoak, Diseinua eta publizitatea eta Argazkigintza, ikus-entzunezko hizkuntza eta multimedia-

hizkuntza.

Irakasgaiako konpetentzia espezifikoak eskuratzeko, ikasleei beren prestakuntza-prozesuaren protagonista izatea ahalbidetuko dieten ikaskuntza-egoera jakin batzuk beharko dira. Horretarako, adierazpide artistikoko hainbat esperientzia ikertu eta material tradizional eta alternatiboak eta baliabide eta tresna teknologikoak erabiliko dira. Egoera horiek lagungarriak izango dira autoestimua indartuko duten eta identitatea eta jarrera sortzailea garatuko duten diziplina anitzeko abileziak, trebetasunak eta ezagutzak garatzeko.

Adierazpide Artistikoaren Hastapenak irakasgaiak garatu egiten ditu etengabe hobetzearen ideia eta honako hauen analisia eta ebaluazioa: sortzeko prozesua, bizitako esperientziak, erabilitako estrategiak eta bitartekoak, egindako akatsak eta lortutako aurrerapenak. Horrek guztiak sustatu egiten du ezagutzeko eta arazoak konpontzeko bitarteko gisa sormenez kontzientziatzea, eta, horrek, aldi berean, ikaskuntzak antzeko egoeretan edo beste testuinguru batzuetan berrinbertitzea bultzatuko du.

KONPETENTZIA ESPEZIFIKOAK

1. Adierazpen kulturalak eta artistikoak genero-alborapenik gabe ezagutzea eta baloratzea, harrera aktiboa eta hainbat tresna erabiliz, jakin-minez, sentikortasunez eta errespetuz, munduaren ezagutza sakona eta kritikoa garatzeko eta ondarea kontserbatzeko beharra ulertzeko.

Hainbat kulturatako proposamen artistikoak ezagutzea, eskuratzea, aztertzea, deskribatzea, jasotzea eta ulertzea funtsezko prozesuak dira gizaki kritikoak, enpatikoak, ikusnahiak, begirunetsuak, sentiberak eta adierazpen horien aurrean interes- eta balorazio-jarrera bat agertzen dutenak prestatzeko.

Prozesu horretan, eta ekoizpen artistikoak behar bezala baloratzeko, funtsezkoa da ekoizpen horiek testuinguruan kokatzea. Horrek, aldi berean, ekoizpen horiek sortu diren edo sortu ziren gizartearen ezagutza sakonagoa eta toleranteagoa ekarriko du. Alderdi hori lantzean, ondare artistiko komuna kontserbatu, zaindu eta zabaltzearen garrantzi handia ulertuko dute ikasleek, beren identitatea osatzen lagunduko dien ondarerik hurbilenarekin hasi eta identitatea aberastuko duen gizateria osoaren ondarea ezagutu arte. Aztertutako adibideen artean, genero-ikuspegia txertatuko da emakumeek egindako ekoizpen artistikoei buruzko azterketaren bidez.

Konpetentzia honi lotutako irteera-profilaren deskriptoreak: HKK1, ELK1, DK1, PSIIK1, PSIIK3, HK1, HK3 eta KKAK1.

2. Ekoizpen propioak, berdinen ekoizpenak eta ondarearen parte direnak ikertzea, analizatzea eta azaltzea, hiztegi espezifikoa erabiliz, interesa agertuz eta hizkuntza artistikoen ezaugarriak kontuan hartuz, pentsamendu kritikoa eta dibergentea eta kultura-aniztasunarekiko errespetua garatzeko, kultura artistiko zabala eraikitzeke eta imajinario propioa hornitzeko.

Ekoizpen plastiko, ikusizko eta ikus-entzunezko garaikideak inoiz baino zabalagoak dira, eta azken horiek nonahi daude gure gizartean. Ekoizpen horiek ikertzea, analizatzea eta azaltzea aberasgarria izango da ikasleentzat. Izan ere, horiei lotutako hiztegi espezifikoa erabiliko dute eta hizkuntzak artistikoei eskaintzen dituzten aukera ugariak deskubrituko dituzte, baita galdera berari emandako erantzun askotarikoak eta sormenezkoak ere. Horrek guztiak lagunduko du, alde batetik, pentsamendu kritikoa eta dibergentea garatzen, eta, bestetik, imajinario aberats bat lantzen eta mundu enpatikoari eta aurreiritzirik gabekoari buruzko begirada baten oinarriak ezartzen, artelan plastikoa, ikusizkoa eta ikus-entzunezkoa behatzeak dakarren atseginari esker; izan ere, horietatik dator gizaki ororen identitatearen parte bat eraikitzea.

Horretarako, ezinbestekoa da, halaber, ikasleek ulertzea mezu artistiko eta kulturalen konplexutasun osoaz jabetzeko analisi-lan bat egin behar dela. Lan horrek artelan orok behar duen sorkuntza-prozesuaz neurri handiagoan jabetzea ahalbidetuko du, eta horrek balioa eta sendotasuna emango dio sorkuntzaren inguruko esperientzia propioari. Horretan oinarrituta, eta erabilitako hizkuntzak aktiboki bereganatuz, ikasleek diskurtso pertsonal bat sortu ahal izango dute aurrerago.

Aldi berean, ekoizpen propioak eta kanpokoak aztertzeak, berdinekin esperientziak elkartrukatzek eta esperientzia horiek bateratzeak ikasleek beren ikuspegia zabaltzeko balio behar dute. Ikasleek hizkuntza plastikoei, ikusizkoei eta ikus-entzunezkoei buruzko zenbat eta ezagutza handiagoa izan, orduan eta errazagoa izango da egungo gizartean kultura-elementu gisa duten garrantzia ulertzea. Horren ondorio logiko bat izango da sorkuntza artistikoari —oro har— eta haren ikusizko eta ikus-entzunezko adierazpenei —bereziki— begirune eta tolerantzia handiz begiratzea.

Konpetentzia honi lotutako irteera-profilaren deskriptoreak: HKK1, ELK3, DK1, PSIIK3, HK1, HK3, KKAK1 eta KKAK2.

3. Hizkuntza grafiko-plastikoekin eta ikus-entzunezkoekin autonomiaz esperimentatzea eta proposamen pertsonalak sortzea, ikerketaren, berrikuntzaren, iraunkortasunaren eta praktikaren bidez, akatsa ikasteko modutzat barneratuz, ideiak, sentimenduak eta emozioak sormenez adierazteko eta komunikatzeko, eta autokonfiantzarako, hobekuntzarako, autoestimurako eta autokritikarako gaitasuna garatzeko.

Ekoizpen artistikoak sortzean, erabil daitezkeen teknikak eta hizkuntzak ia mugagabeak dira, eta emaitzak gizakiaren sormena (aurrez finkatutako formatu batean itxi ezin dena) bezain askotarikoak dira. Horretarako, garrantzitsua da hizkuntza plastikoen, ikusizkoekin eta ikus-entzunezkoekin esperimentatzea, baita sorkuntzarako baliabide eta tresnekin ere. Betiere kontuan hartu behar da material artistikoen segurtasuna, toxikotasuna eta ingurumen-inpaktua, baita hondakinen kudeaketa arduratsua ere.

Esperimentazio horren helburua da ikasleek modu autonomoan, berezian eta esanguratsuan adierazi ahal izatea, ikuspegi pertsonal bat ekarriz. Horretarako, forma berriak ikertu, ezagutu eta deskubritu behar dituzte, iraunkortasunetik abiatuta, lortutako emaitzekin esperimentatuz eta berrituz.

Ekoizpen artistiko bat behar bezala burutzeko, beharrezkoa da porrotaren ideia ikasteko modu gisa onartzea eta hobekuntzarako, autoestimurako eta autokritikarako gaitasuna jarrera irekiarekin sustatzea.

Konpetentzia honi lotutako irteera-profilaren deskriptoreak: ELK2, DK2, STEM1, STEM3, EKK3, PSIIK1, PSIIK5, KKAK3 eta KKAK4.

4. Kolaborazioan oinarritutako ekoizpen kultural eta artistikoak diseinatzen, lantzen, argudiatzen eta zabaltzen parte hartzea, prozesuaren balioa agerian jarriz eta azken emaitza lortzeko hainbat rol bere gain hartuz, sormena, egiltzaren nozioa eta kide izatearen zentzua garatzeko.

Ekoizpen kultural eta artistikoak sortzen, diseinatzen, lantzen eta zabaltzen parte hartzea funtsezkoa da gizabanakoa bete-betean garatzeko. Era berean, hezkidetzaz-ikuspegitik, ezinbestekoa da talde-ekoizpenetan esku hartzea, kolaborazio-lanak ezagutu, errespetatu eta baloratu beharreko askotariko rolak daudela onartzea eta ulertzea baitakar. Zalantzarik gabe, talde-lanak identitatea aberasten eta eraikitzen laguntzen du adierazpide artistiko-sorkuntzazkoaren eta teknika plastikoen, ikusizkoen eta ikus-entzunezkoen baliatuz egindako hainbat emankizun eta adierazpideren bidez.

Konpetentzia honi lotutako irteera-profilaren deskriptoreak: ELK2, STEM3, DK2, PSIIK3, PSIIK4, EKK3, KKA3 eta KKA4.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK
1. konpetentzia espezifikoa
<p>1.1. Askotariko adierazpide kultural eta artistikoak erlazionatzea, harrera aktiboaz, horiek testuinguruan kokatuz eta beren mezuak jakinminez, sentsibilitatez eta errespetuz identifikatuz.</p> <p>1.2. Artea mundua ezagutzeko modutzat ezagutzea, baita ondare kultural eta artistikoa kontserbatzearen garrantzia ere, praktika plastikoarekin, ikusizkoarekin eta ikus-entzunezkoarekin lotutako lanbideak identifikatuz.</p>
2. konpetentzia espezifikoa
<p>2.1. Norberaren eta besteen ekoizpenak interesez ikertzea, eskaintzen dituzten erantzun alternatiboak deskubrituz, hizkuntza artistikoei ematen dituzten ebazteko aukera ugariak ulertuz eta pentsamendu kritikoa eta dibergentea garatuz, aniztasunarekiko errespetuaz gainera.</p> <p>2.2. Norberaren eta besteen proposamen artistikoen hizkuntza eta elementu teknikoak ahoz edo/eta idatziz azaltzea, hiztegi espezifikoa erabiliz, norberaren imajinarioa zabalduz eta kultura artistiko zabala eraikiz.</p>
3. konpetentzia espezifikoa
<p>3.1. Ekoizpen artistiko grafiko-plastikoa eta/edo ikus-entzunezkoa modu sortzaile eta iraunkorrean proiektatzea, behar diren tresnak, bitartekoak eta euskarriak identifikatuz, horien hautaketa arrazoituta justifikatuz eta horien erabileran berrikuntza bilatzen saiatua izanez.</p> <p>3.2. Proposamen artistiko grafiko-plastikoa eta/edo ikus-entzunezkoa sormenez egitea, porrota ikasteko modutzat barneratuz, adierazpen- eta komunikazio-asmo pertsonalaz, proposamen horiek gauzatzean plangintza eta bat-batekotasuna gehituz eta autokritika eta hobetzeko gaitasuna garatuz.</p> <p>3.3. Praktika artistikoa norberaren berezitasuna adierazteko, bere buruari buruzko ezagutza finkatzeko eta autokonfiantza sortzeko baliabide gisa ezagutzea, prozesu grafiko-plastikoan eta ikus-entzunezkoan jarrera irekiarekin esperimendatuz eta berrituz.</p>
4. konpetentzia espezifikoa
<p>4.1. Ekoizpen artistiko grafiko-plastiko eta/edo ikus-entzunezko kolektibo bat planifikatzea, beharrezkoak diren tresnak eta baliabideak identifikatuz, hainbat rol elkarlanean bere gain hartuz, berdintasunean eta aniztasunarekiko errespetuan oinarritutako hezkidetzaz-ikuspegiaren bitartez.</p> <p>4.2. Ekoizpen grafiko-plastiko eta/edo ikus-entzunezko kolektiboa egitea, norberaren bitartekoak eta teknikak sormenez erabiliz, norbere adierazpide-asmoetara egokitutako azken emaitza bilatuz eta aurreikusitako plangintzari jarraituz.</p> <p>4.3. Produktu artistiko baten sorkuntzaren azken emaitza azaltzea, lantzeko prozesuaren garapena, aurkitutako zailtasunak, egindako aurrerapenak eta lorpenen balorazio positiboa partekatuz.</p>

Oinarrizko jakintzak
A. Pertzepzio eta hautemate estetikoak eta analisia

1. Teknika grafiko-plastikoak	Adierazpide artistiko desberdinetan eta diseinuaren esparruan teknika grafiko-plastikoak aplikatzeko adibideak.
	Keinuaren eta tresnaren efektuak: tresnak, bitartekoak eta euskarriak. Ezaugarri plastikoak eta ikusizko efektuak. *
	Artea eta natura.
	Grafitirako eta horma-pinturarako hurbilketa.
2. Diseinua eta publizitatea	Abangoardia artistikoen teknika mistoak eta alternatiboak. Adierazteko aukerak eta testuinguru historikoa.
	Ikusizko hizkuntzaren eta pertzepzioaren elementuak eta oinarrizko printzipioak. Kolorea eta konposizioa. *
	Diseinuaren eremu eta adarretarako hurbilketa.
3. Argazkigintza, ikus-entzunezko hizkuntza eta multimedia-hizkuntza	Publizitaterako hastapenak: baliabide formalak, linguistikoak eta pertsuasiboak. Estereotipoak eta kontsumo-gizartea. Sexismoa eta gorputz- eta sexu-kanonak komunikabideetan.
	Irudi finkoaren narratibaren printzipioak: enkoadraketa eta plangintza, ikuspuntuak eta angeluazioa. Irudi sekuentziatua.
Ikus-entzunezko narratibarako hastapenak: fotograma, sekuentzia, eszena, hartualdia, planoak.	
B. Sorkuntza eta interpretazioa	
1. Teknika grafiko-plastikoak	Marrazketa, ilustrazio eta pinturako teknikak: teknika lehorrak eta hezeak. *
	Abangoardia artistikoen teknika misto eta alternatiboetarako hastapenak. Adierazpen-aukerak.
	Estanpazio-tekniketarako hurbilketa.
	Bolumenak sortzeko oinarrizko tekniketarako hastapenak.
	Grafitia eta horma-pintura.
	Aurkezpena: birziklatzearen artetik kontsumo arduratsura. Produktu ekologikoak, iraunkorrak eta berritzaileak praktika artistikoan.
2. Diseinua eta publizitatea	Sortzeko prozesua. Gauzatzea eta jarraipena: zirriborroa, gidoia edo proiektua, azken aurkezpena, ebaluazioa (autogogoeta, autoebaluazioa eta ebaluazio kolektiboa) eta hedapena. *
3. Argazkigintza, ikus-entzunezko hizkuntza eta multimedia-hizkuntza	Fotomuntaketa digitala eta tradizionala.
	Argazkigintzarako hastapenak.
	Gidoia eta story-boarda. *
	Oinarrizko animazio-teknikak.
C. Orokorrak	
Esparru plastikoarekin, ikusizkoarekin eta ikus-entzunezkoarekin lotutako lanbideak.	
Genero-ikuspegia eta estereotipoen haustura. Bokazio profesionalaren ezagutza, balorazioa eta sustapena.	
Portaera-arauak eta jarrera positiboa proposamen grafiko-plastikoak, diseinukoak, publizitatekoak eta argazkigintzakoa jasotzean eta sortzean (ikus-entzunezko hizkuntza eta multimedia-hizkuntza), espazio kultural eta artistiko desberdinetan, netiketa-arauak kontuan hartuta.	

Esparru grafiko-plastikoari, diseinuari eta publizitateari, argazkigintzari, ikus-entzunezko hizkuntzari eta multimedia-hizkuntzari lotutako hizkuntza eta hiztegi espezifikoak. Ezagutza eta erabilera.
Ondare kulturala eta artistikoa kontserbatzearen balorazioa.
Artearen balorazioa mundua ezagutzeko eta ulertzeko modutzat.
Akatsaren onarpena hobetzeko eta ikasteko modutzat.
Ahalegina, xedeak eta helburuak lortzeko metodotzat, bidetzat.
Aniztasunarekiko balorazioa eta errespetua.
Pentsamendu kritiko eta dibergentearen garapena.
Kolaborazio-lanean ezagutu, errespetatu eta baloratu beharreko hainbat rol egotearen onarpena eta ulermena.
Ikuspegi desberdinekiko enpatia eta balorazioa.
Autonomia, norberarekiko konfiantza, autoestimua eta autokritika sendotzeko jarraibideak.
Gogoeta, interesa, jakin-mina, ekimena, jarrera irekia eta sentsibiltatea.
Sormenaren eta berrikuntzaren garapena.
Material artistikoen segurtasuna, toxikotasuna eta ingurumen-inpaktua. Hondakinen kudeaketa arduratsua.